

Vissa handelspolitiska frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett tjugotal motionsyrkanden om olika handelspolitiska frågor. Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet. Ställningstagandena från utskottet har föranlett sex reservationer.

Utskottet ser positivt på att frågan om handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor har kommit upp i olika forum och skilda sammanhang. På sikt finns det enligt utskottets uppfattning flera skäl för att Sverige skall verka för att en internationell uppförandekod av bindande natur inrättas. I en reservation (fp, c, kd) uppmanas regeringen att driva på i frågan om ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning, medan uppfattningen i en reservation (v, mp) är att behovet av internationellt bindande regler för transnationella företag är oavvisligt.

När det gäller exportkreditfrågor och miljöhänsyn anser utskottet att det pågår en positiv utveckling, bl.a. genom en pågående översyn inom Exportkreditnämnden. En eventuell diskussion om nya bindande regler bör enligt utskottets uppfattning föras på internationell nivå, så att inte enbart de svenska företagens konkurrenskraft påverkas. I en reservation (kd, v, c, mp) hävdas att Exportkreditnämndens nya miljöpolicy inte är heltäckande och att samtliga projekt – inte bara de större – bör omfattas av en obligatorisk miljöprövning.

Vidare tas inremarknadsfrågor upp i betänkandet. En sådan fråga är förslaget till tjänstedirektiv, där utskottet anser att en balanserad lösning för tjänstehandeln är en nyckel till ökad tillväxt, sysselsättning och välfärd, inte minst i Sverige. Det nyligen framlagda kompromissförslaget inom EU-parlamentet utgör en god grund för fortsatta förhandlingar, säger utskottet. Också företrädarna för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet anser att parlamentets tjänstedirektivförslag utgör en god grund för fortsatta förhandlingar men de framhåller samtidigt i en reservation att ett klagande tjänstedirektiv bör komma på plats snarast möjligt. En motsatt uppfattning kommer till uttryck i en reservation (v, mp), där regeringen uppmanas att inom EU verka för att tjänstedirektivet totalt dras tillbaka.

När det gäller inre marknadsfrågor i övrigt anser utskottet att ett stort antal åtgärder med syfte att effektivisera den inre marknaden har vidtagits. I en reservation (m, fp, kd, c) dras slutsatsen att Lissabonprocessen hittills har varit alltför långsam och att existerande hinder för konkurrens måste undanröjas.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	8
Inledning	8
Frihandel, tullar och handelshinder	8
Motionen	8
Vissa kompletterande uppgifter	8
Utskottets ställningstagande	9
Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor	10
Motionerna	10
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande	15
Exportkreditfrågor	17
Motionerna	17
Vissa kompletterande uppgifter	18
Utskottets ställningstagande	20
Inre marknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv	21
Motionerna	21
Vissa kompletterande uppgifter	22
Utskottets ställningstagande	26
Inre marknadsfrågor i övrigt	27
Motionen	27
Vissa kompletterande uppgifter	28
Utskottets ställningstagande	30
WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal och alkohol	30
Motionen	30
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande	33
Övriga frågor	33
Motionerna	33
Vissa kompletterande uppgifter	33
Utskottets ställningstagande	35
Reservationer	36
1. Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor, punkt 2 (fp, kd, c)	36
2. Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor, punkt 2 (v, mp)	37
3. Exportkreditfrågor, punkt 3 (kd, v, c, mp)	38
4. Inre marknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv, punkt 4 (m, fp, kd, c)	39
5. Inre marknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv, punkt 4 (v, mp)	41
6. Inre marknadsfrågor i övrigt, punkt 5 (m, fp, kd, c)	41
Särskilt yttrande	43
WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal och alkohol, punkt 6 (v, mp)	43

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag	44
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Frihandel, tullar och handelshinder

Riksdagen avslår motion 2005/06:L310 yrkande 4.

2. Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L374 yrkande 3, 2005/06:U381 yrkande 12, 2005/06:N248, 2005/06:N459 och 2005/06:A367 yrkande 2.

Reservation 1 (fp, kd, c)

Reservation 2 (v, mp)

3. Exportkreditfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U378 yrkandena 14 och 15, 2005/06:N272 och 2005/06:N385 yrkandena 9–11.

Reservation 3 (kd, v, c, mp)

4. Inre marknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sk527 yrkande 5, 2005/06:U290 yrkande 10, 2005/06:U338 yrkande 13, 2005/06:U339 yrkande 5 och 2005/06:N392.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

Reservation 5 (v, mp)

5. Inre marknadsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motion 2005/06:U338 yrkande 12.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

6. WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal och alkohol

Riksdagen avslår motion 2005/06:N385 yrkande 7.

7. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U255 yrkande 22 och 2005/06:N474 yrkande 19.

Stockholm den 4 april 2006

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Per Bill (m), Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Karl Gustav Abramsson (s), Ulla Löfgren (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp), Anne Ludvigsson (s), Anne-Marie Pålsson (m), Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s), Nyamko Sabuni (fp), Gunilla Wahlén (v), Per Erik Granström (s), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 16 motioner från den allmänna motionstiden 2005/06 om vissa handelspolitiska frågor.

Motionerna rör handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor, exportkreditfrågor och olika inreklamationsfrågor, bl.a. förslaget till tjänstedirektiv.

Utskottets överväganden

Inledning

Utskottet behandlade under hösten 2005 regeringens skrivelse 2005/06:9 om ökad välfärd och global utveckling – svensk handelspolitik i WTO:s Doharunda samt motioner som väckts med anledning av skrivelsen och motioner på WTO-området som väckts under den allmänna motionstiden 2005/06. I utskottets betänkande 2005/06:NU7 framhöll utskottet vikten av frihandel som både ett svenskt och ett globalt intresse. Vidare ansåg utskottet att utvecklingsländernas intressen måste tas till vara i handelspolitiken och att jämställdhetsperspektivet bör få fotfäste i WTO:s löpande arbete. I en reservation (v, mp) anfördes att fattigdoms- och rättighetsperspektivet måste få ett större genomslag i handelspolitiken. Utskottet betonade att en öppnare handel för privata tjänster är av stor vikt för Sverige, vilket reservanter (m, fp, kd, c) menade var en alltför defensiv attityd. I en annan reservation (v, mp) gjordes bedömningen att utvecklingsländernas självbestämmande skall respekteras.

Frihandel, tullar och handelshinder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande beträffande frihandel, tullar och handelshinder med hänvisning till att motionsönskemålet ligger i linje med pågående strävanden för att förbättra det multilaterala handelssystemet.

Motionen

I motion 2005/06:L310 (m) talar motionärerna för att tullhindren skall avskaffas, så att Europas konsumenter inte behöver betala överpriser på grund av protektionism. En fullständig frihandel skulle innebära att medborgarna i de fattigaste länderna i världen kan förändra och förbättra sina livsvillkor genom att kunna exportera fritt. Målet måste enligt motionärerna vara att integrera den europeiska jordbrukspolitiken med världsmarknaden. Detta skulle leda till en stabilisering av världsmarknadspriset samt till lägre priser och ett mer konsumentinriktat utbud i Europa.

Vissa kompletterande uppgifter

I regeringens nyssnämnda WTO-skrivelse redovisades förhandlingarna om formerna för den framtida världshandeln och regeringens prioriteringar inför WTO:s ministermöte i Hongkong i december 2005 m.m. Utskottet

sade bl.a. i sitt betänkande att det finns en allmän övertygelse i riksdagen om att frihandel är en viktig princip. Frihandel gynnar konsumenterna – både enskilda och företag – t.ex. genom lägre priser, större utbud av varor och tjänster samt bättre kvalitet, ansåg utskottet. Att värna om frihandel som princip är både ett svenskt och globalt intresse. En öppnare och rättvisare handel är, som regeringen framhåller i skrivelsen, ett av de bästa instrumenten för att uppfylla FN:s millenniemål för global utveckling.

Vidare menade utskottet att utvecklingsländernas intressen måste tas till vara i handelspolitiken. U-länderna drabbas av att många industriländer, inklusive EU-kretsen, fortfarande har betydande hinder för import av varor som är viktiga för u-ländernas export. Konsumenterna i industriländer med importhinder missgynnas också genom att deras inköp av utvecklingsländernas produkter försvåras. U-länderna behöver enligt utskottets uppfattning i nämnda betänkande tillträde till industriländernas marknader men också en friare världshandel rent generellt för att kunna dra nytta av sina komparativa fördelar. Dock måste det finnas en medvetenhet om att u-länders export begränsas även av tullar i andra u-länder. Samtidigt kan det under en övergångsperiod finnas skäl för u-länder att tillgripa tullar för att skydda sin egen produktion.

Utskottet påpekade också att regeringen ända sedan Sverige blev medlem i EU har drivit linjen att den gemensamma jordbrukspolitiken måste reformeras. Jordbruksstöden snedvrider konkurrensen och leder till att produktionsresurser som skulle kunna användas på ett bättre sätt i samhälls-ekonomi låses in i jordbrukssektorn. Denna sektor har dessutom särskilt stor betydelse för u-länderna. Det är givet att Sverige skall fortsätta att verka för en reell sänkning av i-ländernas interna stöd, en snabb utfasning av exportsubventionerna och en tydlig nedmontering av tullar och kvoter, såväl inom som utanför EU-kretsen, sade utskottet.

Utskottets ställningstagande

Önskemålet i motion 2005/06:L310 (m) ligger i avsevärd utsträckning i linje med utskottets inställning som senast kom till uttryck i betänkandet 2005/06:NU7. Utskottet gör samma bedömning när det gäller frihandel, tullar och handelshinder som gjordes hösten 2005 i det nämnda betänkandet. Därmed avstyrks den här aktuella motionen i berörd del.

Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor med hänvisning till den pågående utvecklingen när det gäller företagens sociala ansvar.

Jämför reservationerna 1 (fp, kd, c) och 2 (v, mp).

Motionerna

I motion 2005/06:N248 (s) pläderas för att svenska företag i sin verksamhet utomlands måste visa hur de respekterar mänskliga rättigheter även i sådana länder som inte aktivt arbetar mot barnarbete och prostitution. Motionären beklagar att näringslivet inte har tagit samma ansvar när det gäller prostitution som i fråga om skadligt barnarbete. Det är angeläget att regeringen har en dialog med näringslivets företrädare om denna fråga.

I motion 2005/06:N459 (s) vill motionären påtala ett behov av bindande regler för transnationella företag avseende sociala och miljömässiga frågor. Det är i dag svårt eller omöjligt för många länder att hålla transnationella företag ansvariga för brott på grund av begränsningar i lagstiftning eller i finansiella resurser. Globalt ansvar, som syftar till att få svenska företag att agera som "ambassadörer" för mänskliga rättigheter och en god miljö, är ett steg i rätt riktning. Frivilliga uppförandekoder kan bidra till att företag agerar mer ansvarsfullt men begränsas av att de är frivilliga och omöjliga att granska på annan grund än moralisk eller utifrån ett konsumentperspektiv, anser motionären. Sverige bör därför vara ett gott föredöme och verka pådrivande inom både FN och EU för att skapa ett internationellt bindande regelverk för transnationella företag, enligt motionären.

EU skall bedriva en rättvis handelspolitik, begärs det i motion 2005/06:A367 (s). Detta innebär enligt motionären att det skall krävas att de företag som exporterar till EU-länderna skall kunna garantera att varorna har tagits fram med hänsyn till villkoren för människor, djur och miljö. Motionären ser stora problem med att europeiska företag flyttar sin produktion till länder utanför EU för att få billig arbetskraft – i värsta fall genom barnarbete – för att sedan sälja sina produkter till EU-länderna. Den europeiska marknaden bör därför stängas för den typen av företag, anser motionären.

I motion 2005/06:L374 (fp) hävdas att i en värld där länder befinner sig på olika nivå, när det gäller välstånd, demokrati och utveckling, krävs det tydliga regler för att den "svagare" parten inte skall bli utnyttjad i internationell handel. Frågan är om det går att kräva skadestånd från transnationella företag som ställer till med skador i ett annat land än det där

moderbolaget har sitt säte. Inom FN pågår ett arbete för att skapa hållbara regelverk för transnationella företag. Denna process bör Sverige stödja, anser motionären.

Enligt motionärerna bakom motion 2005/06:U381 (kd) bör FN:s förslag om Global Compact följas upp genom ett nära samarbete mellan regeringen och det svenska näringslivet om hur etiska uppförandekoder bör utformas. Statsminister Göran Perssons initiativ med Globalt ansvar är lovvärt men behöver vidareutvecklas och bli mer konkret, sägs det. Det är viktigt att huvuddragen i de olika uppförandekoderna är desamma genom att de t.ex. baseras på Internationella arbetsorganisationens huvudkonventioner. Det bör enligt motionärerna finnas ett mervärde i ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning.

Vissa kompletterande uppgifter

Regler för transnationella företag

Genom globaliseringen har svenska företags internationella verksamhet ökat kraftigt, även i länder där efterlevnaden brister i fråga om de grundläggande principer som det internationella samfundet har enats om rörande mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, miljö, hållbar utveckling och bekämpning av korruption. I dessa frågor har företag ett ansvar att säkerställa att de följer nationell lag och internationella normer och principer såsom OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Ett ökat antal företag har börjat arbeta med dessa frågor på frivillig basis. Internationellt är Sverige ett av de pådrivande länderna för företags sociala och miljömässiga ansvar. Sverige och svenska företag har en stark internationell trovärdighet när det gäller engagemang för och kunnande kring mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljöhänsyn. En grund är att socialt ansvarstagande också leder till konkurrensfördelar.

Internationella regler avseende mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor och miljöhänsyn finns i dag genom mellanstatliga avtal och konventioner, t.ex. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner inom arbetslivsområdet. De ramverk som finns utnyttjas dock inte så väl som de borde. Ett förbättrat genomförande av existerande avtal och konventioner skulle kunna säkerställa att gemensamma mål avseende fattigdomsbekämpning, respekt för mänskliga rättigheter och en hållbar utveckling uppnås.

I EU-kretsen har frågan om efterlevnad av ILO:s centrala rättighetskonventioner tagits upp i samband med WTO:s arbete. Sveriges ambition är att samarbetet mellan WTO och ILO skall fördjupas. Därför arbetar Sverige inom EU bl.a. för att tydliga skrivningar om mänskliga rättigheter skall införas i regionala och bilaterala frihandels- och samarbetsavtal med målet att dessa rättigheter skall efterlevas.

Genom FN:s initiativ Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag finns riktlinjer för de transnationella företagens verksamhet. När det gäller FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag hänvisas till utförliga redovisningar i de tidigare betänkandena 2002/03:NU5 (s. 37) och 2003/04:NU12 (s. 40).

FN

Sverige är ett av de länder som driver frågan om företags ansvar i många internationella sammanhang, både inom FN och då framför allt inom Global Compact men också inom ILO, OECD och i Sveriges bilaterala relationer. De 48 lokala nätverk som Global Compact byggt upp runt om i världen syftar till att få i gång processerna i enskilda länder och regioner.

Företag inom Global Compact skall varje år rapportera om hur de arbetar med de tio principer som ligger till grund för initiativet.

Frågan om företags ansvar och deras roll i förhållande till mänskliga rättigheter behandlades vid 2004 års möte i FN:s kommission för mänskliga rättigheter med anledning av det förslag till bindande normer som antagits av en underkommission. Vid kommissionens möte våren 2005 antogs en resolution där FN:s generalsekreterare uppmanades att utse en särskild representant för frågan om mänskliga rättigheter och transnationella bolag och andra affärsföretag. Den särskilda representanten fick i uppdrag att utarbeta en rapport med synpunkter och rekommendationer om kommissionens fortsatta arbete med företag och mänskliga rättigheter. Vidare gavs uppdraget att undersöka och om möjligt förtydliga normerna för transnationella bolags och andra affärsföretags ansvar och redovisningskyldighet samt att närmare utveckla staternas roll på detta område. En delrapport skall redovisas under år 2006 och slutrapporten skall vara klar år 2007. Enligt uppgift följer Sverige detta arbete på nära håll.

Det svenska bidraget till Global Compact har varit ca 400 000 dollar per år t.o.m. år 2004. År 2005 var bidraget ca 510 000 dollar.

OECD

OECD:s riktlinjer, vilka bygger på existerande internationella instrument som t.ex. ILO:s kärnkonventioner, är gemensamma rekommendationer till företag från 39 regeringar. De reviderade riktlinjerna antogs av OECD:s ministermöte i juni 2000. I riktlinjerna sägs bl.a. att företagen dels bör bidra till ekonomisk, social och miljömässig utveckling i syfte att uppnå en hållbar utveckling, dels respektera de mänskliga rättigheterna för de individer som påverkas av företagsverksamheten samt dels medverka till avskaffande av barnarbete. Riktlinjerna innehåller en uppföljningsmekanism som innebär att misstanke om överträdelse av riktlinjerna kan anmälas till en nationell kontaktpunkt (i Sverige en kommitté med ordförande inom Utrikesdepartementet). Den nationella kontaktpunkten är i sin tur skyldig att undersöka frågan och – om fallet ligger inom den nationella kontaktpunktens mandat – genom diskussion försöka förmå företaget i fråga att följa

riktlinjerna. Regeringen arbetar enligt uppgift med att stärka den internationella processen för de nationella kontaktpunkterna, bl.a. genom ett större utbyte av s.k. bästa praxis. Sveriges nationella kontaktpunkt stod t.ex. våren 2005 som värd för ett nordiskt möte dit även de baltiska länderna var inbjudan för att utbyta erfarenheter på området.

För närvarande pågår en uppdatering av den svenska handboken om OECD:s riktlinjer. Det är ett arbete där den svenska nationella kontaktpunkten inklusive de fackliga organisationerna och företagsorganisationerna deltar.

Globalt ansvar

Globalt ansvar (Swedish partnership for global responsibility), som nämns i flera motioner, initierades av regeringen i början av år 2002. Det är ett initiativ för att främja svenska företags arbete för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor och en bättre miljö samt bekämpande av korruption. Utgångspunkten för Globalt ansvars verksamhet är de internationella konventioner och normer för företag som formuleras i OECD:s riktlinjer för multinationella företag och i (FN:s) Global Compacts tio principer. De tre målsättningarna inom Globalt ansvar är att bidra till förverkligandet av mänskliga rättigheter och hållbar utveckling, att stärka svenska företags konkurrenskraft och att öka kunskapen om de multilaterala regelverken.

För närvarande är 17 företag anslutna till Globalt ansvar. Ett antal svenska företag som är anslutna till Global Compact har av olika skäl avstått från att vara med i Globalt ansvar. Ett skäl kan vara att Globalt ansvar baserar sitt arbete på OECD:s riktlinjer, vilka är mer långtgående än principerna inom Global Compact; ett annat skäl kan vara att företaget är rädda för att ett aktivt ställningstagande skall exponera dem för kritik. Globalt ansvars kunskaps- och informationsspridande verksamhet är dock riktad till en bred krets av företag och inte bara till dem som är anslutna.

Globalt ansvar är i dag inte längre ett fristående projekt utan en integrerad del av Regeringskansliets verksamhet. Ett permanent sekretariat har byggts upp med ambitionen att få till stånd ett mer ambitiöst och konkret arbete med frågor om företags sociala ansvar. Sekretariatet utgör en plattform för att sprida kunskap och information samt bygga nätverk mellan olika aktörer, bl.a. de svenska företagen och arbetsmarknadens parter. En viktig del i Globalt ansvars arbete är att kunna underlätta för företag att hitta verktyg för hur de kan arbeta med dessa frågor. Globalt ansvar håller också i seminarier och workshopar kring olika frågeställningar.

Sverige stöder och deltar aktivt i arbetet inom Internationella standardiseringsorganisationen med att ta fram en vägledande standard för socialt ansvarstagande – ISO 26000. I samarbete med ILO planeras bl.a. ett seminarium för att se på hur företag utifrån sin verksamhet påverkar kvinnors och mäns lika rättigheter och hur det arbetet kan stärkas. Vidare planerar Globalt ansvar, som ett led i sin seminariereserie för företag och organisatio-

ner, att anordna ett seminarium kring barnsexhandel för att sätta fokus på kopplingen mellan företags verksamhet, kvinnors och barns rättigheter, inte bara i Sverige utan också internationellt. Dessutom har ett särskilt forskarforum initierats.

För att uppförandekoder och etiska riktlinjer skall få effekt är det väsentligt med uppföljning och rapportering. Ett viktigt verktyg som företagen kan använda sig av är mallar framtagna genom ett globalt rapporteringsinitiativ (Global Reporting Initiative), som Sverige stöder. Många större företag rapporterar också om uppföljning inför bolagsstämmorna, ofta på direkt uppmaning från aktieägare och/eller investerare. Mycket återstår dock att göra på detta område. Inte minst ligger utmaningen i att finna former för rapportering och uppföljning för små och medelstora företag samt för importörer.

På det internationella planet är Globalt ansvar engagerat i samarbete med företag och myndigheter i bl.a. Kina, Sydafrika och Vietnam. För att ytterligare förstärka kunskapen på området som rör företags sociala ansvar deltar Globalt ansvar också i handels- och affärsdelegationer i länder och regioner där arbetsvillkor och mänskliga rättigheter kan erbjuda utmaningar för företagen.

Från svensk sida är det enligt uppgift önskvärt med en bättre harmonisering av de olika internationella initiativ som finns på området för företags sociala ansvar, inte minst med hänsyn till utvecklingsländernas situation.

För att främja kunskapen om och skapa en dialog om etisk konsumtion kan erinras om att organisationen Rättvisemärkt, fr.o.m. år 2004, erhåller ett statligt bidrag om 1,6 miljoner kronor per år via Jordbruksdepartementet. Vidare har regeringen i slutet av mars 2006 beslutat att ändra regleringsbrevet för Sida (Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete) med syfte att villkoren för en av anslagsposterna under anslaget Biståndsverksamhet även skall innefatta rättvisemärkning. Enligt det ändrade regleringsbrevet skall Sida bereda och besluta om bidrag om minst 5 miljoner kronor till informationsinsatser genom organisationer som främjar en rättvis handel och rättvisemärkning. Sida skall senast i juni 2006 redovisa sin planering för en fortsatt satsning av minst samma storleksordning under åren 2007 och 2008.

EU

I oktober 2000 inbjöd EG-kommissionen medlemsstaterna att utse ledamöter till en högnivågrupp för företags sociala ansvar. Syftet var att länderna skulle informera varandra om det nationella arbetet på området och lämna synpunkter på kommissionens grönbok om främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar (KOM/2001/366). Regeringen har deltagit i kommissionens högnivågrupp, där ett antal direktorat är involverade. Enligt uppgift har situationen inneburit att flera direktorat ansett sig "äga" frågan, vilket bl.a. lett till att högnivågruppens möten har blivit framflyttade.

Kommissionen har i ett meddelande om företagens sociala ansvar – näringslivets bidrag till en långsiktigt stabil utveckling (KOM/2002/347) redovisat sina planer på en strategi för främjande av företagens sociala ansvar på grundval av följande principer:

- erkännande av att företagen tar ett socialt ansvar på frivilliga grunder,
- inriktning på verksamhetsslag där EU-åtgärder kan skapa ett mervärde,
- en balanserad och heltäckande strategi för företagens sociala ansvar, inbegripet ekonomiska, sociala och miljörelaterade frågor samt konsumentintressen,
- hänsyn till de små och medelstora företagens behov och särdrag,
- stöd till och förenlighet med gällande internationella avtal och instrument (t.ex. ILO:s grundläggande arbetsnormer och OECD:s riktlinjer för multinationella företag).

I ett nytt meddelande från kommissionen (KOM/2006/136) redovisas kommissionens överväganden om hur Europa skall kunna göras till ett kompetenscentrum för företagens sociala ansvar. Kommissionen kommer även fortsättningsvis att verka för kunskapsspridning och förverkligande av bl.a. OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s initiativ Global Compact. I detta syfte stöder kommissionen inrättande av en europeisk allians för företagens sociala ansvar. I en bilaga till meddelandet beskrivs att alliansen skall använda sig av befintliga företagsstrukturer för socialt ansvarsstagande och att bedömningar av resultatet skall göras på högnivåmöten.

Sveriges och EU:s åtaganden när det gäller den gemensamma handelspolitiken inom ramen för WTO är inte förenliga med att stänga EU:s marknader för vissa typer av företag genom ensidiga beslut. Samtidigt är det viktigt att verka för mänskliga rättigheter och goda arbetsvillkor inom handelspolitiken. Frågan om grundläggande arbetsvillkor bör enligt svensk uppfattning föras upp på den internationella handelsagendan. Sverige och EU har också föreslagit ett permanent forum för diskussion om handel och arbetsrätt. Dock motsatte sig många utvecklingsländer detta, främst därför att de såg detta som ett utslag av protektionism och ytterligare ett sätt att utestänga utvecklingsländerna från världshandeln.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att frågan om handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor har kommit upp i olika forum och i skilda sammanhang. Initiativ har tagits på flera håll. Utskottet har förhoppningen att dessa initiativ speglar ett brett och djupt engagemang såväl i Sverige som internationellt.

Respekt för mänskliga rättigheter, rättvisa och social utveckling måste i första hand åstadkommas nationellt. Men WTO-avtalen bör understödja och främja de bredare utvecklingsmålen. Förhandlingarna i WTO innebär en möjlighet att utveckla ett brett regelverk som svarar mot de nya krav som globaliseringen ställer. Utskottet stöder inriktningen att EU i WTO-för-

handlingarna skall medverka till att nå ett ambitiöst slutresultat med öppnare och mer rättvisa handelsregler. Särskilt viktigt är detta när det gäller jordbruk, industrivaror, tjänster, handelsprocedurer, antidumping samt utvecklingsfrågor. Handeln är inte ett mål i sig utan ett verktyg som – om det används på rätt sätt – kan bidra till att uppnå mål om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling för jordens alla länder.

Utskottet är medvetet om att frågan om handel och miljö är känslig i förhållandet mellan industriländer och utvecklingsländer och att det föreligger svårigheter att hitta en balanserad lösning. Många utvecklingsländer ser de krav som reses från industriländernas sida beträffande miljöhänsyn mer som förtäckta protektionistiska strävanden än som verklig omsorg om miljövärdena. Den svenska inställningen är att förhandlingarna i WTO skall klargöra att det inte föreligger några motsättningar mellan WTO:s regelverk och de internationella miljöavtalen.

ILO:s konventioner om arbetsvillkor måste, som utskottet även framfört tidigare, få en starkare ställning inom världshandelssystemet. Utgångspunkten för Sveriges arbete är att handelspolitiken skall stärka respekten för grundläggande arbetsvillkor och att WTO, såväl som bilaterala och regionala handelsavtal, skall bidra till att ILO:s åtta centrala rättighetskonventioner genomförs och efterlevs. Förutsatt att dessa minimivärer respekteras är den svenska uppfattningen, vilken utskottet stöder, att u-länderna måste få konkurrera fritt på sina villkor. Undermåliga arbetsvillkor är aldrig acceptabla som konkurrensmedel i en globaliserad värld. En förutsättning för att inte industriländernas krav på respekt för grundläggande arbetsvillkor även i utvecklingsländerna skall upplevas som en form av protektionism är en närmare dialog mellan WTO och ILO. Sverige bör fortsätta att inom EU:s ram stödja förslaget om en ökad interaktion mellan handel och arbetsrätt.

Internationella regelverk på områden som mänskliga rättigheter, grundläggande rättigheter i arbetslivet och en hållbar miljö föreligger genom mellanstatliga avtal och konventioner såsom FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s konventioner. Enligt utskottets sätt att se är problematiken inte en fråga om brist på internationella ramverk utan brist på politisk vilja att tillämpa reglerna inom vissa länder. På sikt är det viktigt att frågan om samhällsstyrningen i vissa länder tas upp i detta sammanhang. FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag är av stor vikt för att fästa uppmärksamheten på problemen i skärningspunkten mellan handel och miljö respektive handel och mänskliga rättigheter. Det är glädjande att Sverige och svenska företag har en stark internationell trovärdighet när det gäller engagemang för och kunnande kring mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn och bekämpande av korruption. Liksom tidigare ser utskottet positivt på arbetet inom Globalt ansvar och välkomnar att verksamheten nu ingår i en permanent organisation inom Regeringskansliet. Utskottet stöder regeringens ambitioner med att förmå fler företag att arbeta aktivt med socialt och miljömässigt ansvar och att ansluta sig till Globalt ansvar. Genom att enskilda svenska företag

tar problemen på allvar och visar att de är socialt och etiskt medvetna kan de också skaffa sig konkurrensfördelar. Företagens egna engagemang är av stor vikt, anser utskottet. Detta innebär dock inte att frivillighet kan ersätta väl fungerande lagar och regler.

Det är rimligt att införa en uppförandekod som innebär bestämda riktlinjer när det gäller miljöhänsyn, arbetsvillkor, respekt för mänskliga rättigheter m.m. Utskottet har uppmärksammat behovet av att harmonisera kraven i de olika uppförandekoderna och reglerna i syfte att förenkla budskapet för såväl företag som konsument. På sikt finns det enligt utskottets uppfattning flera skäl för att Sverige skall verka för att en internationell uppförandekod av bindande natur inrättas.

Konsumenterna har också ett ansvar att granska företagen och genom sina krav och inköp styra företagen i önskad riktning. Konsumentkraven i industriländerna kan fungera som ett instrument för att driva fram bättre arbetsvillkor i de multinationella företag som har verksamhet i utvecklingsländerna. Ovan har redovisats att rättvisemärkning nu erhåller ökade möjligheter till stöd, vilket är positivt. Detta ger konsumenterna bättre förutsättningar att hålla sig informerade och underlag för att kunna agera.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Exportkreditfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om exportkreditfrågor med hänvisning till en positiv utveckling när det gäller Exportkreditnämndens miljöpolicy.

Jämför reservation 3 (kd, v, c, mp).

Motionerna

I motion 2005/06:U378 (kd) hävdas att endast ett fåtal av OECD-länderna har satt upp miljökrav för sina exportkreditnämnder. Motionärerna anser att Sverige bör verka för att bindande gemensamma regler för exportkreditnämnderna skapas inom EU. Den miljöpolicy som den svenska Exportkreditnämnden (EKN) har för garantigivning innebär i stort sett bara att det är *möjligt* att göra en miljögranskning av de projekt som det ansöks medel till. Vilka projekt som skall granskas beslutas av EKN, upplyser motionärerna. De menar att en obligatorisk miljöprövning bör föregå alla beslut om statliga exportkrediter. Tydliga riktlinjer bör utarbetas för vilka negativa miljöeffekter som inte kan accepteras.

I motion 2005/06:N272 (kd) föreslås att en obligatorisk miljöprövning skall föregå alla beslut om statliga exportkrediter och exportgarantier. Motivet är att undvika att EKN stöder projekt som innebär miljöingrepp eller exploatering av naturen.

Motionärerna bakom motion 2005/06:N385 (v) redovisar att EKN:s obligatoriska miljögranskning omfattar samtliga projekt som kan få negativa konsekvenser på miljön i den mån projekten uppgår till minst 100 miljoner kronor. Enligt dagens regler skall ett projekt som har stark negativ miljöpåverkan avslås, men det finns enligt motionärerna inte klara regler för vad som är en stark negativ miljöpåverkan. Det behövs därför tydliga riktlinjer för vilken miljöpåverkan som är acceptabel, och vad som inte rymms inom den ramen. Regeringen bör initiera en översyn av EKN:s miljöpolicy med syfte att tydliggöra vad som är en acceptabel miljöpåverkan. Även projekt under 100 miljoner kronor bör omfattas, anser motionärerna. Vidare bör regeringen se till att det blir en process där det är EKN och inte det enskilda företaget som skall svara för att miljökonsekvensbeskrivningar genomförs. Sverige har skrivit under ILO-konventionen, barnkonventionen och konventionen om mänskliga rättigheter. Motionärerna föreslår att regeringen skall se till att EKN följer dessa konventioner genom att begära av företagen att de följer reglerna. Till exempel kan EKN ställa ett sådant krav för att staten skall garantera krediten till företaget.

Vissa kompletterande uppgifter

Inom OECD har arbete med frågan angående miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering pågått under flera år. Redan år 2001 enades de flesta OECD-länder om gemensamma riktlinjer på området. År 2003 antog OECD:s råd en rekommendation om miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering som gäller samtliga OECD-länder. (En mindre teknisk ändring gjordes år 2005.) Nu har flertalet OECD-länder infört likartade system för miljökrav vid statsstödd exportfinansiering. Även andra etiska regler som sociala frågor, antikorruption och hänsyn till fattiga länder har behandlats inom OECD. Sverige har därvid bl.a. tagit upp frågan om mänskliga rättigheter och statsstödd exportfinansiering. Flertalet medlemsländer inom OECD har emellertid inte visat något intresse för att förhandla fram en rekommendation om mänskliga rättigheter och statsstödd exportfinansiering.

Kommissionen (DG Handel) har hittills valt att inte driva frågan om miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering inom EU, eftersom det ansetts lämpligare att driva denna fråga inom OECD i en bredare krets av länder. Några stora aktörer inom statsstödd exportfinansiering utanför EU (exempelvis Förenta staterna, Kanada och Japan) har därmed kommit att omfattas av arbetet, vilket är angeläget av bl.a. konkurrensskäl.

I april 2000 införde EKN en miljöpolicy för sin garantgivning, vilket innebar att större exportprojekt inom miljömässigt känsliga branscher skulle miljögranskas. I juli 2002 antogs en ny miljöpolicy, baserad på

EKN:s dåvarande erfarenheter samt OECD:s överenskommelse på området. I juli 2004 reviderades miljöpolicyen ånyo, bl.a. som en följd av utvecklingen inom OECD.

Miljöprövningens syfte är att motverka negativa konsekvenser för miljön. Projekten delas in i olika klasser beroende på vilken typ av projekt som avses. Ett projekt som anses kunna ha stark negativ miljöpåverkan placeras i kategori A. För sådana projekt kräver EKN en miljökonsekvensbeskrivning enligt internationell standard (Världsbanksgruppens eller Europeiska utvecklingsbankens m.fl. standarder). Miljökonsekvensbeskrivningen, eller en sammanfattning av denna, skall offentliggöras av EKN 30 dagar innan nämnden utfärdar garantiförbindelse. Syftet med offentliggörandet är att ge möjlighet för utomstående att lämna synpunkter. Ett projekt som kan antas ge upphov till något mindre miljöpåverkan klassificeras som kategori B. Projekt och projektrelaterad export som klassificeras som kategori A och B miljögranskas av EKN samt redovisas till OECD.

EKN miljögranskar också projekt där ansökan avser minst 100 miljoner kronor och där kredittiden är minst 2 år. Om det finns särskilda skäl, kan även andra affärer komma att miljögranskas, t.ex. när lokaliseringen anses känslig. EKN följer därmed OECD:s rekommendation.

I syfte att vidareutveckla EKN:s system för hantering av miljöfrågor ytterligare genomförs nu en samlad översyn vilken omfattar bl.a. följande:

- År 2005 beslutade EKN att systematiska uppföljningar av efterlevnaden av de miljökrav som EKN ställer skall genomföras i A-klassificerade projekt. I denna typ av affärer villkoras därför EKN:s utfästelser med krav på uppföljning. I syfte att bedöma behovet av eventuella ändringar i EKN:s arbetssätt med miljöfrågor och sociala frågor kommer resultaten från den hittillsvarande verksamheten att utvärderas under år 2006.
- Under år 2006 kommer OECD:s regler att revideras. EKN deltar aktivt i detta arbete, och resultaten kommer att utgöra en viktig hörnsten i EKN:s arbete med miljöfrågor och sociala frågor. EKN:s arbetssätt kommer att anpassas efter de nya överenskommelserna.
- I syfte att bidra till mer ansvarsfull affäretik har EKN beslutat att under år 2006, på försök och med extern experthjälp, analysera de företag som EKN har mest affärer med. Analysen syftar till att identifiera händelser som kan betraktas som avvikelser från internationella konventioner och riktlinjer, exempelvis FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Årligen lämnar EKN en samlad miljörapport som en del av sin årsredovisning. Miljöpolicyen och riktlinjerna för miljögranskning publiceras på EKN:s hemsida (www.ekn.se).

EKN har fortsatt att utveckla sin kompetens i miljöfrågor, bl.a. genom att delta i samarbetet inom OECD rörande miljöfrågor och genom att delta i FN:s möte om hållbar energi och finansiering där möjligheten att underlätta finansiering av projekt som rör hållbar energi togs upp.

Enligt EKN:s rapport till regeringen (2005-80061) tillämpas sedan flera år en strikt policy och strikta rutiner för att motverka korruption. Policyn innebär att EKN inte accepterar att korruption förekommer i de affärer som garanteras. EKN kräver ett intygande från alla sökande att mutor till offentliga tjänstemän inte förekommer i den transaktion som ansökan avser, och EKN informerar om konsekvenserna av att bryta mot lagstiftningen. Garantitagaren riskerar att garantin blir ogiltig om det senare visar sig att mutor förekommit i den aktuella exportaffären. EKN har i sådana fall också rätt att kräva tillbaka eventuella utbetalda skadeersättningar.

För att undvika att försätta fattiga och svårt skuldsatta länder i en ohållbar skuldsituation tillämpar EKN en särskild policy, vilken nyligen setts över. Den nya policyn fastställdes i EKN:s styrelse i april 2005. I transaktioner med dessa länder gör EKN en särskild analys av utgifterna, bl.a. avseende den kommersiella bärkraften i projektet och förenligheten med landets strategi för fattigdomsminskning.

Förutom yttre miljö omfattar EKN:s miljögranskning även sociala aspekter. Genom regleringsbrev (UD2005/69388/EIM) har EKN getts i uppdrag att vidareutveckla arbetet med etiska hänsyn till miljö, antikorruption och sociala frågor. EKN skall också informera sina kunder om de ovan nämnda instrumenten som Globalt ansvar och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Vidare skall nämnden bidra till Sveriges övergripande mål om rättvis och hållbar global utveckling, exempelvis genom att fortsätta att ta speciella hänsyn vid garantigivning till de skuldtyngda minst utvecklade länderna. Resultatet av arbetet med etiska hänsyn i verksamheten, inklusive utarbetande av etiska riktlinjer, skall redovisas till regeringen i en separat rapport senast i juli 2006.

I enlighet med sitt uppdrag deltar EKN aktivt i arbetet med etiska frågor i OECD:s arbetsgrupp för exportkrediter, bl.a. när det gäller korruption och miljö.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på de ansträngningar som görs för att förbättra miljöhänsynen vid statsstödd exportfinansiering. EKN:s reviderade miljöpolicy har tillämpats från den 1 juli 2002, och miljöprövningen har ytterligare utvecklats som en följd av OECD:s arbete. I de kompletterande uppgifterna ovan redovisas hur miljögranskningen går till vid exportprojekt med risk för negativ miljöpåverkan. Den inom EKN pågående översynen med flera olika komponenter, vilka framgår av föregående avsnitt, innebär att myndighetens arbetssätt när det gäller hantering av miljöfrågor anpassas och utvecklas med hänsyn till vunna erfarenheter, internationella normer

och nya undersökningsmetoder. Enligt utskottets sätt att se är det positivt att EKN arbetar vidare med miljögranskningen och att myndigheten fortsätter att utveckla sin kompetens i miljöfrågor, inte minst genom deltagande i samarbetet inom OECD rörande miljöfrågor.

En eventuell diskussion om frågeställningen kring nya bindande regler bör enligt utskottets mening föras på internationell nivå, så att inte enbart de svenska företagens konkurrenskraft påverkas.

Utskottet vill erinra om att EKN har att informera sina kunder om OECD:s riktlinjer och om initiativen Global Compact och Globalt ansvar. Syftet med informationen är att fästa kundernas uppmärksamhet på de rekommendationer som OECD, FN och den svenska regeringen har gett i fråga om ansvarsfullt företagande och hänsyn till bl.a. mänskliga rättigheter, anti-korruption och hållbar utveckling. EKN:s arbete med etiska frågor har också innefattat dialog med kunder om sociala frågor och frågor om mänskliga rättigheter. Med hjälp av intervjuer har EKN informerat sig om hur kunderna fortsättningsvis hanterat dessa frågor inom ramen för sina garanterade affärer.

Öppenheten från EKN:s sida visar sig också i EKN:s årliga miljörapport och information på myndighetens hemsida.

Enligt utskottets uppfattning pågår en positiv utveckling när det gäller hanteringen av den typ av exportkreditfrågor som tagits upp i berörda motioner. Därmed avstyrker utskottet samtliga här behandlade motioner i aktuella delar.

Inremarknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande förslaget till tjänstedirektiv med hänvisning till pågående arbete inom EU.

Jämför reservationerna 4 (m, fp, kd, c) och 5 (v, mp).

Motionerna

Moderata samlingspartiet argumenterar i motion 2005/06:U290 för att EU skall gå vidare och genomföra en verklig inre marknad på tjänsteområdet i sin helhet. Genom att förenkla byråkratin och förbättra konkurrensen på den inre marknaden gynnas konsumenterna i form av större utbud och lägre priser. Regelverket bör inte få motverka dessa möjligheter. Motionärerna vill därför snarast förverkliga ett tjänstedirektiv som klargör reglerna för tjänstehandel över gränserna. Ett klargörande behövs också när det gäller det s.k. Vaxholmsfallet.

Folkpartiet framhåller i motion 2005/06:U338 att Lissabonprocessen måste skyndas på för att EU skall kunna bli en verklig ekonomisk kraft att räkna med. Bland annat måste satsningar göras på tjänstesektorn, som har

störst chans att växa i framtiden. Tjänstedirektivet har stor betydelse för Sveriges och Europas framtida ekonomiska utveckling. Enligt motionärerna bör regeringen ompröva sin inställning i fråga om direktivet och i EU driva på så att ett direktiv kan antas så fort som möjligt. Direktivets krav på en harmonisering av lagstiftningen om konsumentskydd är av stor betydelse. Det behövs också tydliga regler för garantier, tvistlösning och produktsäkerhet; detta gynnar både konsumenter och små tillverkare.

I motion 2005/06:SK527 (kd) anser motionärerna att det är nödvändigt att EG-kommissionen förändrar sitt ursprungliga förslag till tjänstedirektiv. För att kunna förverkliga en gränsöverskridande tjänstemarknad i Europa måste regelverken ses över och harmoniseras. Utgångspunkten bör vara ursprungslandsprincipen, men det är också viktigt att undanta vissa sektorer från direktivet, t.ex. spel och lotterier och centrala delar av sjukvården. Det är dock lämpligt att avvakta EG:s domslut i fråga om det s.k. Vaxholmsfallet, samt eventuella överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter, innan någon lagstiftning övervägs, anser motionärerna.

Vänsterpartiet anser i motion 2005/06:U339 att resultatet av omröstningarna om EU:s konstitution visade att folken motsatte sig de nyliberala delarna i konstitutionen. Enligt Vänsterpartiet är det därför rimligt att anta att alla förslag i nyliberal riktning skall dras tillbaka, eftersom det inte finns ett mandat att genomföra dessa. I synnerhet bör EU:s förslag till tjänstedirektiv dras tillbaka.

I motion 2005/06:N392 (c) anförs att Sverige måste få del av de positiva effekterna som ett tjänstedirektiv innebär. Förslaget utgör en viktig del av Lissabonstrategin om att EU år 2010 skall vara den mest konkurrenskraftiga och kunskapsbaserade ekonomin i världen. För att undvika eventuella problem finns utstationeringsdirektivet som säkerhet. I en alltmer globaliserad värld är det av stor vikt att Sverige skyndsamt antar tjänstedirektivet på ett sådant sätt att välfärden säkras även inför framtiden, menar motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Bakgrund

EG-kommissionens förslag till direktiv om tjänster på den inre marknaden (KOM/2004/2) har tidigare beskrivits i utskottets betänkanden 2003/04:NU12 (s. 50) och 2004/05:NU11 (s. 42), till vilka hänvisas. Ytterligare information om direktivförslaget redovisas i den rapport som riksdagens utredningstjänst tagit fram på uppdrag av utskottet, Förslaget om ett tjänstedirektiv – Bakgrund, innehåll och centrala frågeställningar (nr 14/2004).

Förslaget lades fram av EG-kommissionen i januari 2004 som ett led i Lissabonstrategin, vilken har som mål att EU år 2010 skall vara världens mest konkurrenskraftiga och kunskapsbaserade ekonomi. Syftet med det föreslagna direktivet var att fastställa en rättslig ram för att underlätta etablering av tjänsteföretag och att skapa rättslig säkerhet för både leverantö-

rer och mottagare av tillfälliga tjänster. För att avlägsna hindren för etablering föreslogs bl.a. en förenkling av de administrativa formaliteter som ofta är förknippade med tillhandahållande av tjänster. I förslaget fanns också bestämmelser om att nationella krav som diskriminerar utländska tjänsteleverantörer skall förbjudas.

Förslaget till tjänstedirektiv har tagits upp vid två möten med EU:s konkurrenskraftsråd under år 2005, i juni och i november. Regeringen samrådde med EU-nämnden inför dessa möten. Vid det första av de två samråden konstaterade näringsminister Thomas Östros att diskussionen om förslaget till stor del hade kretsat kring själva frågan om direktivets vara eller icke vara och att några framsteg på de mest kontroversiella områdena därför inte hade kunnat göras. Näringsministern redovisade vidare den svenska ståndpunkten, vilken sammanfattades med att det finns ett behov av ett tjänstedirektiv men det får inte utgöra ett hot mot löntagarnas villkor, leda till social dumpning eller påverka den offentliga sektorn på ett negativt sätt. Vid samrådet i november förklarade näringsministern att den rådande diskussionen angående förslaget i huvudsak gällde tre frågeställningar som alla bedöms som viktiga för Sverige, nämligen tillämpningsområdet, ursprungslandsprincipen och arbetsrätten. Båda samråden gav upphov till långa diskussioner i frågan varefter ordföranden, Tommy Waidelich (s), konstaterade att det fanns stöd för regeringens upplägg inför de fortsatta förhandlingarna.

Europaparlamentets utskott för den inre marknaden och konsumentskydd, som i parlamentet är ansvarigt för förslaget, höll i april 2005 en första debatt i ärendet. Frågor som diskuterades var bl.a. vilka tjänster som skall undantas från direktivets tillämpningsområde och huruvida ursprungslandsprincipen eller principen om ömsesidigt erkännande är bäst lämpad när tjänster skall erbjudas. I november 2005 antog utskottet sitt betänkande om förslaget till tjänstedirektiv. Ett stort antal förändringar hade gjorts utifrån kommissionens ursprungliga förslag. Betänkandet innehöll 213 ändringsförslag, och utöver dessa tillkom inför omröstningen ytterligare 191 förslag från andra ledamöter och partigrupper, vilket gav Europaparlamentet totalt 404 ändringsförslag att ta ställning till.

Nuläget

I Europaparlamentets debatt i februari 2006, som föregick parlamentets omröstning i plenum, sade ministerrådets ordförande Martin Bartenstein, enligt pressmeddelande från Europaparlamentet, att Europas medborgare har rätt till en inre marknad för tjänster utan att utsättas för social dumpning. Han lovade också att det österrikiska ordförandeskapet skall arbeta för att ta fram ett väl avvägt direktiv som garanterar en rättslig grund och tar vara på potentialen för tillväxt och sysselsättning, samtidigt som den sociala modellen inte undergrävs. EG-kommissionens ordförande José Manuel Barroso konstaterade att parlamentets kompromissförslag var ett steg i riktning mot förverkligandet av en inre marknad för tjänster. Försla-

get tar hänsyn både till EU:s fördrag och dess strategi för tillväxt och sysselsättning men respekterar samtidigt den oro som har uttryckts över att det sociala skyddet skulle komma att försvagas. Även kommissionären för inre marknadsfrågor, Charlie McCreevy, välkomnade de förändringar som gjorts och förklarade att EG-kommissionen i sitt reviderade förslag kommer att ta hänsyn till de ändringar som stöds av en majoritet i parlamentet.

När betänkandet den 16 februari 2006 lades fram i Europaparlamentet för en första läsning och omröstning ställde sig en majoritet av ledamöterna bakom förslaget till tjänstedirektiv i form av parlamentets kompromissförslag. I omröstningen om lagstiftningsresolutionen avgavs 394 ja-röster och 215 nej-röster. 33 ledamöter valde att lägga ned sin röst. Samtliga svenska Europaparlamentsledamöter förutom ledamöterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade för förslaget. Europaparlamentets ändringar medför att direktivets tillämpningsområde krymper och utesluter bl.a. spel- och lotteriområdet, hälso- och sjukvård, audiovisuella tjänster och tjänster som innebär myndighetsutövning. De tjänsteområden som omfattas är exempelvis konsulttjänster inom förvaltning, certifiering och testning samt underhåll. Skötsel och säkerhet när det gäller kontor, reklam och rekrytering omfattas också, liksom byggverksamhet, fastighetsmäklari och arkitektverksamhet. En annan förändring i parlamentets lagstiftningsresolution är omformuleringen av ursprungslandsprincipen som av dess motståndare har ansetts utgöra ett hot mot bl.a. miljö- och konsumentskyddet. Ursprungslandsprincipen benämns i betänkandet i stället som ”principen om frihet att tillhandahålla tjänster”. Förändringen innebär att medlemsländerna skall hålla sina marknader öppna för tjänsteleverantörer från andra medlemsländer som tillfälligt vill verka i landet. Ett antal krav räknas upp som medlemsländerna inte får ställa på utländska tjänsteleverantörer. Det är t.ex. krav på yrkeslegitimation och krav på användande av viss utrustning eller visst material vid tjänsteutövandet. Däremot är mottagarlandet inte förhindrat att ställa krav på tjänsteleverantören där det är motiverat utifrån skäl som avser allmän ordning, allmän säkerhet, hälso- och miljöskydd för det fall undantagen är icke-diskriminerande, nödvändiga och proportionerliga. Ytterligare ett tillägg som har gjorts av Europaparlamentet rör arbetsrätten. Formuleringar har lagts till för att säkerställa att direktivet inte skall påverka sådana förhållanden som täcks av utstationeringsdirektivet (bestämmelser om arbets- och anställningsvillkor). Direktivförslaget respekterar också uttryckligen rätten att förhandla om och ingå kollektivavtal samt rätten att vidta fackliga stridsåtgärder.

Uppgörelsen inom Europaparlamentet kan beskrivas som en frihandelslinje med socialt ansvar. De förslag på nya skrivningar som har lagts fram från svensk sida i förhandlingarna har till stor del blivit tillgodosedda. De områden där regeringen har uttryckt tveksamhet har undantagits från tillämpningsområdet. Det är exempelvis hälso- och sjukvårdstjänster, spel, och skatter. Sammantaget kan sägas att Europaparlamentets beslut i stort överensstämmer med de av regeringen framförda intressena och innehåller

skrivningar som respekterar såväl strejkrätten som kollektivavtalen. Det är ännu för tidigt att uttala sig om innebörden av parlamentets förslag. Den av Europaparlamentet tillagda principen om frihet att tillhandahålla tjänster är ett av de områden som enligt uppgift behöver analyseras vidare.

Enligt ordförandelandets slutsatser från vårtoppmötet i mars 2006 välkomnade Europeiska rådet omröstningen i parlamentet och såg fram emot ett ändrat förslag från kommissionen. Europeiska rådet noterade med tillfredsställelse kommissionens avsikt att i stor utsträckning bygga sitt ändringsförslag på Europaparlamentets första behandling. Vidare uttrycktes förhoppningen att institutionerna snabbt skall kunna slutföra lagstiftningsprocessen.

Det omarbetade förslaget till tjänstedirektiv kommer enligt kommissionen att läggas fram i april 2006. Därefter fortsätter förhandlingsprocessen i ministerrådet under våren.

Tidigare behandling i utskottet

Näringsutskottet behandlade våren 2005 i sitt betänkande 2004/05:NU11 ett antal motioner rörande förslaget till tjänstedirektiv. I sitt ställningstagande välkomnade utskottet syftet med direktivförslaget – att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande tjänstesektor. Sverige är ett litet och handelsberoende land där tjänstesektorn utgör ca 70 % av ekonomin, och därför finns det mycket att vinna på ökade möjligheter till handel över gränserna, sade utskottet. Med detta som utgångspunkt framhöll utskottet betydelsen av en reglerad tjänstemarknad inom EU och betonade vikten av att stödja tillkomsten av ett tjänstedirektiv. Utskottet konstaterade emellertid att ett antal problem kvarstod att lösa och nämnde ursprungslandsprincipen som ett sådant. Vidare påpekade utskottet att möjligheten att bibehålla monopolen och den svenska modellen med kollektivavtal på arbetsmarknaden inte fick påverkas. Därför, anförde utskottet, måste en noggrann prövning av direktivförslaget göras utifrån alla olika utgångspunkter. Med hänvisning till pågående arbete inom EU avstyrkte utskottet samtliga motioner. I en reservation (m, fp, kd, c) var uppfattningen att Sverige och andra ”gamla” medlemsländer borde medverka till att ett tjänstedirektiv antas och att de gråzoner och oklarheter som fanns i det första utkastet klarläggs. I ett särskilt yttrande betonade Vänsterpartiets företrädare i utskottet att det fanns en oro för att tjänstedirektivet skulle ha en negativ inverkan på hälso- och sjukvårdsområdet och den sociala tryggheten.

Vaxholmsfallet

År 2004 påbörjades ett byggnadsarbete på Söderfjärdsskolan i Vaxholm av ett lettiskt bolag. Detta bolag var bundet av ett lettiskt kollektivavtal. Dock krävde Byggnadsarbetarförbundet att det lettiska bolaget även skulle teckna ett s.k. hängavtal med det svenska fackförbundet. Det föreslagna hängavtalet innebar bl.a. att det lettiska bolaget skulle betala byggnadsarbe-

tarna 145 kr i timmen, vilket bolaget inte accepterade. I november 2004 inleddes stridsåtgärder mot bolaget från Byggnadsarbetareförbundet och sympatiåtgärder från Elektrikerförbundet.

Det lettiska bolaget väckte talan i Arbetsdomstolen mot de båda svenska fackförbunden i december 2004. Arbetsdomstolen höll huvudförhandling i mars 2005 och begärde i september förhandsbesked från EG-domstolen i frågan. Enligt Arbetsdomstolen framgick det inte klart i EG-rätten om stridsåtgärderna som de svenska fackförbunden vidtog var förenliga med reglerna om fri rörlighet för tjänster, EU:s förbud mot diskriminering och EU:s utstationeringsdirektiv.

I oktober 2005 tog kommissionens ordförande José Manuel Barroso upp ämnet i Europaparlamentet och sade att kommissionen ännu inte tagit ställning i Vaxholmsfallet. Kommissionären för inre marknaden Charlie McCreevy förklarade vid samma tillfälle att kommissionen erkänner kollektivavtalens viktiga roll och att det inte fanns något motsatsförhållande mellan utvecklingen av den inre marknaden och den europeiska sociala modellen. Dock menade han att det var kommissionens uppgift att se till att EU:s regler följs och att alla medlemsländer behandlas lika. Avslutningsvis sade han att varken han eller kommissionen har ifrågasatt den sociala modellen i något medlemsland.

I slutet av januari 2006 lämnade regeringen ett yttrande till EG-domstolen. Regeringens uppfattning var att de svenska reglerna är nödvändiga och ändamålsenliga för att säkerställa skyddet för arbetstagarna. Vidare argumenterade regeringen för att fackliga stridsåtgärder är en grundläggande rättighet som är erkänd av EU. Regeringen ansåg att skyddet för rätten att vidta stridsåtgärder i syfte att få till stånd ett kollektivavtal är ett legitimt intresse som kan motivera undantag från EU:s regler om fri rörlighet. Det måste, enligt regeringen, vara upp till den nationella domstolen, dvs. Arbetsdomstolen och inte EG-domstolen, att avgöra om stridsåtgärderna i just Vaxholmsfallet gått utöver vad som varit nödvändigt.

Enligt den statistik som föreligger för EG-domstolens handläggning av förhandsbesked har det under perioden 2000–2004 genomsnittligt tagit uppemot två år att avgöra ett mål.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för utskottet är att Sverige är ett litet och handelsberoende land, att tjänstesektorn utgör ungefär 70 % av den svenska ekonomin och att det finns mycket att vinna på ökade möjligheter till handel över gränserna. Syftet med ett tjänstedirektiv – att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande tjänstesektor – välkomnas, inte minst från konsumentsynpunkt. Att handelshindren inom tjänstesektorn undanröjs och att svenska tjänsteföretag får lättare att exportera sina tjänster inom EU är självfallet positivt för svensk ekonomi och sysselsättning.

Med denna utgångspunkt är det viktigt att se till att det blir tydliga regler för tjänstemarknaden inom EU. För att uppnå målet i Lissabonprocessen – att bli världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi år 2010 med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning – är en välfungerande tjänstesektor central.

Enligt utskottets mening utgör uppgörelsen inom EU-parlamentet en god grund för fortsatta förhandlingar om ett tjänstedirektiv. Kompromissförslaget i parlamentet öppnar för en ökad tjänstehandel i Europa, samtidigt som höga krav kan upprätthållas när det gäller goda arbetsvillkor och ett starkt miljö- och konsumentskydd. Från svensk synpunkt är det också viktigt att kunna konstatera att skola, hälso- och sjukvård inte berörs alls av direktivet, liksom att Sveriges möjligheter att bestämma hur försäljning av alkohol och läkemedel skall skötas inte påverkas av direktivet. Självklart är att Sverige skall värna den svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtal, dvs. personer från andra EU-länder skall kunna verka på samma villkor som svenska anställda och inte diskrimineras.

Även om inte den exakta innebörden av kompromissens alla delar är klar och även om förhandlingsprocessen fortsätter finns det goda skäl att hoppas på att EU kan få ett tjänstedirektiv som leder till ökad tjänstehandel, samtidigt som svenska intressen och värderingar säkerställs. En balanserad lösning för tjänstehandeln är en nyckel till ökad tillväxt, sysselsättning och välfärd, inte minst i Sverige. Enligt utskottets uppfattning är det också av stor vikt att små och medelstora företag kan dra nytta av en mera öppen tjänstehandel.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks här behandlade motioner i aktuella delar.

Inre marknadsfrågor i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om inre marknadsfrågor med hänvisning till pågående arbete inom EU.

Jämför reservation 6 (m, fp, kd, c).

Motionen

Folkpartiet framhåller i motion 2005/06:U338 att den inre marknaden och den ekonomiska integrationen är grunden och startpunkten för EU-samarbetet. Hindren mot en väl fungerande inre marknad måste elimineras om Europa skall kunna behålla sin konkurrenskraft. Det påpekas att det inte finns anledning att besluta om gemensamma skattesatser på EU-nivå. Regelbundna uppföljningar med mätbara kriterier (s.k. benchmarking) är enligt Folkpartiets mening en bättre väg att gå än via en detaljerad lagstiftning.

Vissa kompletterande uppgifter

Den inre marknaden, som omfattar 480 miljoner konsumenter och drygt 20 miljoner företag, utgör ett av fundamenten i EU-samarbetet. En effektiv inre marknad är en förutsättning för att EU skall kunna nå det strategiska målet att vara världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi år 2010 med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning (Lissabonmålet). Den inre marknaden genomförs genom gemensamma regler, s.k. harmonisering, samt genom fasta principer för det icke-harmoniserade området. Principen om ömsesidigt erkännande är den grundläggande princip enligt vilken fri varurörlighet skall fungera på områden som inte eller bara delvis är harmoniserade.

Lissabonstrategin fick en nystart i och med Europeiska rådets beslut i mars 2005. Bland annat uppmanades medlemsstaterna att lägga fram nationella handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning senast i oktober 2005. Det svenska handlingsprogrammet presenterades i regeringens skrivelse om Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning, vilken behandlades av utskottet i början av år 2006 (skr. 2005/06:23, bet. 2005/06:NU11). I handlingsprogrammet, som är uppdelat i de tre huvudavsnitten makroekonomisk politik, mikroekonomisk politik och sysselsättningspolitik, redovisas politikens inriktning och de åtgärder som regeringen vidtagit eller planerar för perioden 2005–2008 i syfte att möta riktlinjernas intentioner. Utskottet framhöll i betänkandet sitt stöd för det arbete som bedrivs inom ramen för Lissabonstrategin och ansåg att det svenska handlingsprogrammet hade en ambitiös utformning. Utskottet biträdde det synsätt som innebär att Lissabonstrategin skall ses som tredelad, dvs. att socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ömsesidigt stöder varandra. Samtidigt ville utskottet klargöra att detta synsätt inte innebar att EU skall utvidga sina kompetensområden till sådana områden som för närvarande tillhör medlemsstaternas nationella angelägenheter. Någon förändring i den svenska ståndpunkten i detta avseende var inte aktuell enligt utskottet, som föreslog att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå samtliga motioner i berörda delar.

Den nylanserade Lissabonstrategin och de olika medlemsstaternas nationella handlingsprogram diskuterades i början av mars 2006 av Konkurrenskraftsrådet såsom en förberedelse av Europeiska rådets vårmöte i slutet av mars. Till huvudfrågorna som Konkurrenskraftsrådet lade fram för Europeiska rådet hörde bl.a. rekommendationer om större investeringar i kunskap och innovation, förstärkning av de europeiska företagens globala konkurrenskraft samt en bättre fungerande inre marknad.

När det gäller verksamheten inom EU i fråga om den inre marknaden har utvecklingen under det senaste året nyligen presenterats i regeringens årliga skrivelse om EU (skr. 2005/06:85). Bland annat redovisas följande i skrivelsen:

- Kommissionen presenterade ett förslag till ett nytt ramprogram för konkurrenskraft och innovation i april 2005. På Konkurrenskraftsrådets möte i mars 2006 nådde rådet en överenskommelse om ett förslag till inrättandet av ett ramprogram för konkurrenskraft och innovation för perioden 2007–2013.
- Det nätverk för problemlösning på den inre marknaden (Effective Problem Solving in the Internal Market, Solvit) som är datoriserat sedan år 2002. Närmare 800 hinder har hittills inrapporterats inom hela unionen till Solvitdatabasen.
- Kommissionen har getts i uppdrag att ta fram ett informationsverktyg för den inre marknaden. Verktyget, som benämns IMI, skall stödja medlemsstaternas myndigheter när de behöver kommunicera med varandra gällande frågor som har med den inre marknaden att göra.
- Kommissionen har fortsatt att anta ett antal nya och förändrade internationella redovisningsstandarder för tillämpning av börsnoterade europeiska företag fr.o.m. år 2005.
- Åtgärdsprogrammet för tullfrågor inom EU löper under perioden 2003–2007 och präglas i betydande grad av frågor som har drivits från svensk sida, bl.a. förenkling och modernisering, användning av IT och utveckling av nya och rationella arbetsmetoder i tullverksamheten.
- Det mest effektiva instrumentet för att undanröja tekniska handelshinder inom unionen är harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning. Under år 2005 publicerades totalt 78 harmoniseringsdirektiv som rörde den inre marknaden.
- I augusti 2005 lade kommissionen fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om finansiering av europeisk standardisering. För att möta den ökande globala konkurrensen på standardiseringsområdet har Sveriges standardiseringsråd, som är ett gemensamt organ för staten och näringslivet, inlett ett arbete med en svensk strategi för standardiseringen.
- Arbetet med förberedelser av en ny rättslig ram för betalningar på den inre marknaden i enlighet med kommissionens förslag fortsatte under år 2005. Bakgrunden är att det, trots införandet av euron, inte finns något gemensamt system för icke-kontanta betalningar. Förslaget till nya regler omfattar både inhemska och gränsöverskridande betalningar och innebär bl.a. kortare överföringstider, strängare informationskrav och tydliga ansvarsregler.
- Det finns vissa indikationer på att kommissionen under hösten 2006 kommer att ta initiativ genom att koppla frågan om gemenskapspatent till det arbete som pågår med att utforma ett domstolssystem för europeiska patent.
- Regelförenklingsarbetet fortsätter. Arbetet på EU-nivå handlar dels om att lagstifta om nya och bättre regler, dels om att förenkla och förbättra redan existerande regler. Bland de horisontella reglerna återfinns

bl.a. regler inom skatteområdet. Reglerna skall dock inte urholkas; de skall uppnås på ett enklare och mer ändamålsenligt sett, t.ex. på miljö- eller konsumentskyddets område.

- Kommissionen har under år 2005 tagit initiativ för att förtydliga tillämpningen av statsstödsreglerna samt gjort en översyn som gäller tillämpningen av reglerna om statligt stöd på området kortfristiga exportkreditförsäkringar med viss uppmjukning av regler som gäller för små och medelstora företag med begränsad exportomsättning. De nya reglerna avses gälla under perioden 2006–2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller önskvärdheten av att stärka den inre marknaden. Mot bakgrund av att EU:s inre marknad ännu inte har fått fullt genomslag är det positivt att Lissabonprocessen får en nystart såväl i Sverige som i andra EU-länder genom nationella program för sysselsättning och tillväxt. Enligt utskottets mening är det viktigt att den inre marknads möjligheter effektivt kan tas till vara i Sverige.

I det föregående har det svenska handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning redovisats. Som utskottet framhöll i sitt betänkande 2005/06: NU11 har det svenska programmet en ambitiös utformning.

Ett stort antal åtgärder med syfte att effektivisera regleringen av den inre marknaden har presenterats ovan. Olika harmoniseringsåtgärder fortgår i syfte att öka konkurrenskraften inom unionen.

Med hänsyn till den utveckling som pågår inom EU rörande den inre marknads funktionssätt m.m. anser utskottet att det inte är påkallat med något uttalande av riksdagen i dessa frågor. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks därmed.

WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal och alkohol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vikten av att WTO:s allmänna tjänsteavtal erbjuder förutsägbarhet avslå ett motionsyrkande om alkohol i samband med tjänstehandelsavtalet.

Jämför särskilt yttrande (v, mp).

Motionen

I motion 2005/06:N385 (v) beskrivs att alkohol är ett område som berörs av WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal (General Agreement on Trade in Services, GATS), och att alkohol i avtalet betraktas som vilken marknadsvara som helst. Alkoholens negativa sociala och hälsomässiga konsekven-

ser underordnas krav på ekonomisk tillväxt. Motionärerna menar att detta är ett felaktigt synsätt och att denna vara inte hör hemma i multilaterala handelsavtal. Sverige bör i EU och WTO verka för att alkohol inte skall ingå i multilaterala handelsavtal.

Vissa kompletterande uppgifter

WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal, GATS, trädde i kraft år 1995. Syftet var att främja ökad öppenhet för den internationella handeln med privata tjänster. Avtalet byggde på en insikt om att tjänstehandeln får allt större betydelse för tillväxt och utveckling i alla länder och att det behövdes ett gemensamt regelverk. Utgångspunkten var att WTO:s medlemmar inte skall diskriminera mellan privata tjänsteleverantörer från olika länder eller behandla utländska tjänsteleverantörer sämre än de egna. Avtalets struktur och tillämpning har utförligt beskrivits i utskottets betänkanden 2003/04: NU12 (s. 31), 2004/05:NU11 (s. 25) och 2005/06:NU7 (s. 40), till vilka hänvisas.

Syftet med GATS är att skapa icke-diskriminering och förutsägbarhet på de tjänstemarknader som redan är privata. GATS är ett flexibelt och frivilligt avtal så till vida att det är varje medlemsland som självt bestämmer vilka av de egna privata tjänstesektorerna som skall vara öppna för utländsk konkurrens. Genom avtalet förbinder sig WTO:s medlemmar att inte diskriminera mellan privata tjänsteleverantörer från olika länder samt att inte behandla utländska tjänsteleverantörer sämre än sina egna.

GATS tillåter även avvikelser från icke-diskrimineringsprincipen om detta anges av medlemsländerna när de gör åtaganden. Förhandlingarna syftar således inte till att avreglera nationella marknader eller att avveckla monopolstrukturer. Det är upp till varje enskilt land att besluta om marknadsregleringar, t.ex. olika former av begränsningar för marknadstillträde (monopol, exklusiva rättigheter, licensförfaranden, kvoter m.m.), vilka kan skrivas in för enskilda sektorer.

Redan i GATS-avtalets inledande text bekräftas medlemmarnas rätt att reglera och införa nya regleringar för att tillgodose nationella målsättningar, t.ex. skydd för folkhälsan. Sveriges möjligheter att lagstifta eller införa regler för att skydda människors hälsa påverkas således inte av GATS. Den tjänstesektor i GATS som berörs vid försäljning av alkohol är distributionssektorn. Det står varje land fritt att undanta försäljning av alkoholhaltiga drycker från avtalet. Sverige har gjort ett generellt undantag för detaljstförsäljning av alkoholhaltiga drycker och farmaceutiska produkter i distributionssektorn.

I EU värnar vissa medlemsländer om nationella begränsningar för försäljning av alkoholhaltiga drycker medan andra har starka exportintressen av exempelvis vin och öl. I de interna EU-förhandlingarna har regeringen

varit tydlig med att några åtaganden inte kommer att bli aktuella för svensk del och att Sverige inte stöder krav mot andra länders distributionsmarknader för alkoholhaltiga drycker.

Däremot motsätter sig inte Sverige att andra medlemsstater verkar för att främja sina egna exportintressen genom att framföra önskemål i distributionssektorn under de pågående GATS-förhandlingarna.

EU:s exportintressen i distributionssektorn för försäljning av alkoholhaltiga drycker rör de sektorer som tillåter privata tjänsteleverantörer. EU vill att europeiska företag skall behandlas på samma sätt som privata inhemska leverantörer. Exempelvis bör inte licensförfarandet vara mer komplicerat eller kosta mer för utländska än inhemska privata leverantörer. Nationellt tillverkade produkter bör inte heller lättare bli auktoriserade än utländska produkter. De önskemål som framförts i distributionssektorn för försäljning av alkoholhaltiga drycker måste förstås mot bakgrund av icke-diskrimineringsprincipen.

I ministerdeklarationen från WTO-mötet i Hongkong i december 2005 fastställdes att WTO:s medlemsländer skulle fortsätta att arbeta för en allt öppnare tjänstehandel. Den bilaterala förhandlingsmetod som hittills använts, där länder ställer krav på varandra, svarar med erbjudanden och sedan möts två och två för att förhandla, ansågs inte ha gett tillräckliga resultat. Metoden bedömdes som alltför tidsödande och ineffektiv. Det överenskomms därför att en ny s.k. plurilateral förhandlingsmetod skulle prövas. Den nya metoden innebär att länderna även kan förhandla gruppvis (plurilateralt). På detta sätt kan en grupp av länder som har intressen i en särskild sektor gå vidare i denna sektor gemensamt. Tidsfristen för att inkomma med plurilaterala krav gick ut i februari 2006. Totalt inkom ca 20 krav och EU fanns med som kravställare i 13 av dessa (rörande bl.a. datatjänster, telekom, byggtjänster, finansiella tjänster, miljö tjänster och sjötransport). För de övriga 7 kraven är EU en av mottagarna (rörande bl.a. logistik tjänster, audiovisuella tjänster, utbildningstjänster och leveranssätt 4, dvs. tillfällig personrörlighet). Sammanlagt berörs 81 av WTO:s 150 medlemsländer av de plurilaterala krav som hittills presenterats, antingen som kravställare eller som mottagare. Bland de berörda länderna återfinns alla industrialiserade länder och de större och mer utvecklade utvecklingsländerna. De minst utvecklade länderna och andra små och sårbara länder är varken med som kravställare eller mottagare. De plurilaterala kraven kommer att förhandlas under våren 2006 och därefter är det dags för individuella WTO-länder (och EU) att inkomma med nya reviderade bud i slutet av juli 2006. Alla medlemsländer får sedan möjlighet att kommentera dessa bud. Efter att de nya synpunkterna beaktats skall medlemsländerna presentera sina slutgiltiga bud senast i oktober 2006. Planerat är att Doharundan skall kunna avslutas före 2006 års utgång.

Den plurilaterala metoden anses ha vitaliserat förhandlingarna om tjänstehandel och förhoppningarna att förhandlingarna skall röra sig framåt har blivit större sedan ministermötet i Hongkong.

Utskottets ställningstagande

Kravet i motion 2005/06:N385 (v) är att Sverige skall verka för att alkohol inte skall beröras av multilaterala avtal. Utskottet behandlade motioner rörande WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal, GATS, senast under hösten 2005. Liksom tidigare ansåg utskottet att det är viktigt att GATS erbjuder förutsägbarhet på ett lands tjänstemarknad, när landet väl har valt att göra åtaganden i någon sektor. Sverige har som redovisas ovan gjort ett generellt undantag för detaljistsförsäljning av alkoholhaltiga drycker i distributionssektorn. Enligt utskottets uppfattning bör det aktuella motionsyrkandet inte föranleda någon åtgärd av riksdagen. Därmed avstyrks yrkandet.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå två motionsyrkanden med hänvisning till att riksdagens prövning av likartade frågor nyligen har skett respektive planeras äga rum inom kort.

Motionerna

Motionärerna bakom motion 2005/06:N474 (m, fp, kd, c) anser att Skåne efter utvidgningen av EU befinner sig i det geografiska centrumet av unionen. Detta ger Skåne en särställning som bör tas till vara. Skåne bör därför hålla en hög profil inom den större nordeuropeiska regionen och erhålla resurser för att initiera samarbete mellan regionen och de nya medlemsländerna i EU.

I motion 2005/06:U255 (m) konstateras att omfattningen av och förändringstakten i globaliseringsprocessen under de senaste åren har ökat. En av de bidragande orsakerna är att Kina och Indien i växande utsträckning deltar i den globala ekonomin; de är båda medlemmar av WTO. Enligt motionärerna bör Sverige i EU verka för att stärka de ekonomiska och politiska förbindelserna med länderna i Asien. Avseende EU:s bilaterala relationer med Indien och Kina bör Sverige i EU verka för ett förstärkt bilateralt samarbete som i större utsträckning fokuserar på tekniska hinder för handel och anpassningen till WTO:s bestämmelser. Ökad handel och företagsetableringar innebär också att företag kan bryta mark vad gäller synen på demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Vissa kompletterande uppgifter

När det gäller önskemålet i motion 2005/06:N474 (m, fp, kd, c) om mer resurser för att initiera samarbete mellan Skåneregionen och de nya medlemsländerna kan erinras om vad utskottet anfört i det nyligen justerade betänkandet 2005/06:NU12 rörande vissa frågor om regional utvecklingspo-

litik. Utskottets principiella uppfattning är att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet skall prövas inom ramen för de möjligheter som av riksdag och regering givits de regionala organen samt i förekommande fall Nutek, Glesbygdsverket, Vinnova m.fl. Även EG:s strukturfondsstöd bör nämnas i detta sammanhang.

I motion 2005/06:U255 (m) vill motionärerna ha ett starkare bilateralt samarbete mellan EU och Indien respektive EU och Kina, som bl.a. fokuserar på en anpassning till WTO:s regler.

Det kan erinras om att utrikesutskottet under våren 2006 planerar att behandla regeringens skrivelse om en svensk Asienpolitik (skr. 2005/06:57). I skrivelsen betonas särskilt den ekonomiska utvecklingen och inte minst den ökade roll som Kina respektive Indien får i den globala ekonomin.

Enligt Asienstrategin skall regeringen dels inom ramen för EU och WTO, dels bilateralt verka för att handelshindren skall minska. Utvecklingen av det multilaterala regelverket inom ramen för WTO är högprioriterat och därmed även en dialog om WTO och handelshinder.

Sverige stöder därför utvecklingen i EU när det gäller att fördjupa dialogen med Kina i dessa frågor. Även bilateralt tar Sverige upp WTO-frågor i dialogen med Kina. Kina blev år 2003 Sveriges största handelspartner i Asien. Handeln med Kina inklusive Hongkong uppgick år 2004 till ca 50 miljarder kronor. (Enligt den första statistiken som föreligger för år 2005 ökade Sveriges import från Kina med 27 % jämfört med år 2004.)

Enligt uppgift tar Sverige upp frågor motsvarande de som Globalt ansvar arbetar med i kontakter med både företagsrepresentanter och företrädare för kinesiska myndigheter. Svenska ambassaden i Peking har under år 2005 anordnat ett antal seminarier på detta tema. På bilateral nivå är de regelbundet återkommande mötena i den svensk-kinesiska blandkommissionen för ekonomiskt, industriellt, tekniskt och vetenskapligt samarbete ett viktigt forum för dialog. Blandkommissionen, som möts ungefärligen vart tredje år, har till syfte bl.a. att ta upp handelsfrågor såväl bilateralt som multilateralt. Nästa möte i svensk-kinesiska blandkommissionen kommer preliminärt att hållas i Peking under slutet av maj 2006. Sverige har på myndighetssidan genom bl.a. Kommerskollegium, Tullverket och Jordbruksverket en återkommande dialog på expertnivå med kinesiska motparter inom området handelsförenklingar.

EU lägger stor vikt vid samarbetet med Indien, vilket stöds av Sverige. År 2004 ingick EU och Indien ett strategiskt partnerskap, vilket unionen bara har med ett fåtal länder. Det strategiska partnerskapet innebär ett brett samarbete på det politiska området, inom kultur och forskning samt på det ekonomiska området och handelsområdet. En viktig del av samarbetet utgörs av handel och ekonomiska relationer. Indiens handel med EU har mer än tredubblats under de senaste 10 åren och EU är i dag Indiens främsta handelspartner.

En gemensam handlingsplan för samarbetet mellan EU och Indien antogs vid toppmötet mellan EU och Indien hösten 2005. I handlingsplanen fastställs att EU och Indien skall samarbeta för att ytterligare öka handeln och komma till rätta med handelshinder. EU och Indien är överens om att ha en dialog om en rad olika WTO-frågor. Detta skall ske bl.a. i olika expert- och arbetsgrupper.

På bilateral nivå är den svensk-indiska blandkommissionen för ekonomiskt, industriellt, tekniskt och vetenskapligt samarbete ett viktigt forum för regelbundet återkommande möten med de indiska motparterna. Blandkommissionen, vilken etablerades redan år 1972, tar upp såväl bilaterala som multilaterala handelsfrågor. Nästa möte kommer preliminärt att hållas i Stockholm under våren 2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte ändrat sin principiella uppfattning att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet skall prövas inom ramen för de möjligheter som riksdag och regering har givit myndigheter och regionala organ. Därmed avstyrker utskottet det aktuella yrkandet i motion 2005/06:N474 (m, fp, kd, c).

När det gäller förslaget i motion 2005/06:U255 (m) vill utskottet erinra om att utrikesutskottet inom kort kommer att behandla regeringens skrivelse om en svensk Asienpolitik. Utskottet tar därför inte ställning i sak i frågan om ett svenskt agerande för att förstärka EU:s samarbete med Indien respektive Kina; motionen avstyrks således i berörd del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor, punkt 2 (fp, kd, c)

av Yvonne Ångström (fp), Nyamko Sabuni (fp), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U381 yrkande 12 och avslår motionerna 2005/06:L374 yrkande 3, 2005/06:N248, 2005/06:N459 och 2005/06:A367 yrkande 2.

Ställningstagande

Globaliseringen innebär att näringslivet får ett allt större inflytande över världsutvecklingen. Enligt vår uppfattning, som överensstämmer med bedömningen i motion 2005/06:U381 (kd), är det naturligt och nödvändigt att detta inflytande följs av ett moraliskt ansvar. I framtiden måste stater, frivilligorganisationer och företag samarbeta i de stora globala frågorna såsom kampen för mänskliga rättigheter och arbetet mot miljöförstöring och korruption.

FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag är av stor vikt för att fästa uppmärksamheten på problemen i skärningspunkten mellan handel och miljö respektive handel och mänskliga rättigheter. Förhoppningen är att allt fler företag skall ansluta sig till Global Compact och utarbeta egna planer för att uppfylla målen. Det gäller t.ex. att garantera en viss nivå på arbetslivsförhållanden i tredje världen. Enligt vår mening bör utvecklingen följas upp genom ett nära samarbete mellan regeringen och det svenska näringslivet om hur företagen skall agera i tredje världen och om utformningen av etiska uppförandekoder. Samtidigt bör det undersökas hur en extern kontroll av efterlevnaden skall kunna gå till.

Naturligtvis har även konsumenterna ett ansvar för att granska företag och genom sina krav och inköp styra företagen i önskad riktning. Konsumentorganisationer och internationella frivilligorganisationer har ett huvudansvar att informera i samhället. Konsumentkraven i industriländerna kan

fungera som ett instrument för att driva fram bättre arbetsvillkor i de multinationella företag som har verksamhet i utvecklingsländerna. Ovan har redovisats att rättvisemärkning nu erhåller ökade möjligheter till stöd, vilket är positivt. Detta ger konsumenterna bättre förutsättningar att hålla sig informerade och underlag för att kunna agera.

Ett problem är att det i dag finns flera olika slags koder på området, vilket kan skapa förvirring. Enligt vår uppfattning är det viktigt att huvudragen i koderna är desamma och att de baseras på ILO:s huvudkonventioner. U-länderna bör uppmuntras till allt högre standard, men det får inte ställas orimliga krav på dem. Sammanfattningsvis bör regeringen dels driva på i frågan om ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning, dels utöka sitt samarbete med näringslivet för att uppmana och stödja företagen att utarbeta etiska uppförandekoder men också säkerställa kontroll och uppföljning. Det nuvarande initiativet om Globalt ansvar är lovvärt men behöver vidareutvecklas och bli mera konkret. Det sagda innebär dock inte att frivillighet kan ersätta väl fungerande lagar och regler.

Motion 2005/06:U381 (kd) tillstyrks i här aktuell del. Övriga motionsyrkanden avstyrks i den mån de inte blir tillgodosedda genom vårt ställningstagande.

2. Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor, punkt 2 (v, mp)

av Ingegerd Saarinen (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L374 yrkande 3 och 2005/06:N459 samt bifaller delvis motionerna 2005/06:U381 yrkande 12, 2005/06:N248 och 2005/06:A367 yrkande 2.

Ställningstagande

De nuvarande internationella handelsavtalen återspeglar främst den rika världens prioriteringar och är inriktade på ekonomisk tillväxt. Det faktum att vissa länder försöker vinna konkurrensfördelar på den globala marknaden genom att ha en obefintlig eller dålig lagstiftning för miljöskydd och arbetarskydd har inte uppmärksamats tillräckligt. I svaga statsbildningar och outvecklade demokratier är barnarbete, extremt låga löner, förbud mot facklig organisering m.m. inte ovanliga företeelser. I många länder är det svårt att hålla transnationella företag ansvariga för brott beroende på begränsningar i lagstiftningen eller brist på finansiella resurser att driva rättsprocesser m.m. I dag kan det vara svårt att begära skadestånd från ett

transnationellt företag, vars dotterbolag har ställt till stora miljöskador i ett fattigt land. För att slippa betala skadestånd kan moderbolaget låta dotterbolaget gå i konkurs. Det finns således mycket starka skäl att införa sociala och miljömässiga minimikrav på internationell nivå.

De nya frivilliga initiativen, exempelvis OECD:s riktlinjer, FN:s Global Compact eller det svenska Globalt ansvar, är inte tillräckliga för att komma till rätta med oansvariga företag. Därför anser vi att behovet av internationellt bindande regler för transnationella företag är oavvisligt. Det är rimligt att införa en bindande uppförandekod som ger bestämda riktlinjer när det gäller miljöhänsyn, respekt för mänskliga rättigheter m.m. för företags verksamhet. Sverige bör, i enlighet med uppfattningen i motionerna 2005/06:L374 (fp) och 2005/06:N459 (s), vara ett gott föredöme och verka pådrivande både inom FN och EU för att skapa ett internationellt bindande regelverk för transnationella företag.

Vidare måste ILO:s konventioner om arbetsvillkor få en starkare ställning inom världshandelssystemet. Sverige bör inom EU:s ram stödja den ovan nämnda utvecklingen i riktning mot ett ökat samarbete mellan bl.a. WTO och ILO.

Det är också värt att notera att konsumentkraven i industriländerna kan fungera som ett instrument för att driva fram bättre arbetsvillkor i de multinationella företag som har verksamhet i utvecklingsländerna. Ovan har redovisats att rättvisemärkning nu erhåller ökade möjligheter till stöd, vilket är positivt. Detta ger konsumenterna bättre förutsättningar att hålla sig informerade och underlag för att kunna agera.

Även övriga här behandlade motionsyrkanden syftar på olika sätt till ett stramare regelverk; vi har sympati för det goda syftet men är inte övertygade om att de föreslagna metoderna är de rätta eller de mest effektiva.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad vi har anfört rörande handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor. Därmed tillstyrks motionerna 2005/06:L374 (fp) och 2005/06:N459 (s) i aktuella delar, medan övriga motionsyrkanden tillstyrks delvis.

3. Exportkreditfrågor, punkt 3 (kd, v, c, mp)

av Ingegerd Saarinen (mp), Gunilla Wahlén (v), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U378 yrkandena 14 och 15, 2005/06:N272 och 2005/06:N385 yrkandena 9–11.

Ställningstagande

Vi anser att många länder i väst bidrar till en ohållbar utveckling i u-länderna genom att de nationella exportkreditnämnderna ger finansiellt stöd till miljöskadliga investeringar i utvecklingsländer. När svenska entreprenörer är verksamma utomlands är det inte ovanligt att projektens finansiering stöds av statliga exportgarantier och exportkrediter. Projekt som innebär negativ miljöpåverkan kan därigenom få stöd via skattsedeln.

Exportkreditnämndens nya miljöpolicy är inte heltäckande, och det är också nämnden själv som avgör om ett projekt skall beviljas medel. I likhet med vad som anförs i motionerna 2005/06:U378 (kd), 2005/06:N272 (kd) och 2005/06:N385 (v) bör samtliga projekt, dvs. även projekt som understiger 100 miljoner kronor, omfattas av en obligatorisk miljöprövning. Vidare bör tydliga riktlinjer utarbetas för vilka negativa miljöeffekter som inte kan accepteras. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av EKN:s miljöpolicy i enlighet med vad som anförts här samt verka för att bindande gemensamma regler för exportkreditnämnderna skapas inom EU.

När miljökonsekvensbeskrivningar skall upprättas föreslår vi att EKN bör vara ansvarigt organ för detta och inte – som nu – det enskilda företaget. Den nuvarande rutinen kan kritiseras på den grunden att EKN inte styr uppläggning och inriktning av miljökonsekvensbeskrivningarna, vilket leder till ojämn resultat.

Sverige har skrivit under ILO-konventionen, den s.k. barnkonventionen och konventionen om mänskliga rättigheter. EKN bör begära att företagen uppfyller kraven i dessa konventioner i samband med kredit- och garanti-givning. Sverige bör vara ett föregångsland på detta område.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som ovan har anförts. Därmed tillstyrks de här behandlade motionerna i aktuella delar.

4. Inremarknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U290 yrkande 10, 2005/06:U338 yrkande 13 och 2005/06:N392, bifaller delvis motion 2005/06:Sk527 yrkande 5 och avslår motion 2005/06:U339 yrkande 5.

Ställningstagande

Utgångspunkten är att Sverige är ett litet och handelsberoende land, att tjänstesektorn utgör ungefär 70 % av den svenska ekonomin och att det finns mycket att vinna på ökade möjligheter till handel över gränserna. Syftet med ett tjänstedirektiv – att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande tjänstesektor – välkomnas, inte minst från konsumentsynpunkt. Att handelshindren inom tjänstesektorn undanröjs och att svenska tjänsteföretag får lättare att exportera sina tjänster inom EU är självfallet positivt för svensk ekonomi och sysselsättning.

Med denna utgångspunkt är det viktigt att se till att det blir tydliga regler för tjänstemarknaden inom EU. För att uppnå målet i Lissabonprocessen – att bli världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi år 2010 med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning – är en väl fungerande tjänstesektor central.

EU behöver genomföra en verklig inre marknad på tjänsteområdet i sin helhet. Den stora potential i form av ökad tillväxt och sysselsättning som finns har hittills inte kunnat förverkligas på grund av alla de hinder som hämmar tjänstehandeln inom den inre marknaden. Vi anser, i likhet med uppfattningen i motionerna 2005/06:U290 (m) och 2005/06:U338 (fp), att ett tjänstedirektiv som klargör reglerna för tjänstehandel över gränserna bör komma på plats snarast möjligt. Gemensam lagstiftning måste dock ha ett stort mått av flexibilitet för att värna enskilda medlemsländers traditioner och lösningar på arbetsmarknadens område. Exempelvis är det rimligt att svensk arbetsrätt och svenska kollektivavtal skall gälla i Sverige. Vi välkomnar ett klagörande besked från EG-domstolen angående Vaxholmsfallet.

Enligt vår uppfattning utgör uppgörelsen inom EU-parlamentet en god grund för fortsatta förhandlingar om ett tjänstedirektiv. Kompromissförslaget i parlamentet öppnar för en ökad tjänstehandel i Europa, samtidigt som höga krav kan upprätthållas när det gäller goda arbetsvillkor och ett starkt miljö- och konsumentskydd.

Det är vidare enligt vår mening av största vikt att tydliga regler för garantier, tvistelösning, produktsäkerhet m.m. skall gälla i hela Europa; det gynnar både konsumenter och småföretag.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som här har anförts. Därmed tillstyrks motionerna 2005/06:U290 (m) och 2005/06:U338 (fp) i aktuella delar. Vårt ställningstagande tillgodoser även kraven i motion 2005/06:N392 (c) och delvis i motion 2005/06:Sk527 (kd). Ett övrigt motionsyrkande avstyrks.

5. Inre marknadsfrågor, förslag till tjänstedirektiv, punkt 4 (v, mp)

av Ingegerd Saarinen (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U339 yrkande 5 och avslår motionerna 2005/06:Sk527 yrkande 5, 2005/06:U290 yrkande 10, 2005/06:U338 yrkande 13 och 2005/06:N392.

Ställningstagande

Enligt vår mening visar folkomröstningsresultaten på ett ökat motstånd mot flera av EU:s lösningar. Detta gäller i synnerhet EU:s förslag till tjänstedirektiv. Enbart det faktum att Europaparlamentet totalt hade 404 ändringsförslag till kommissionens ursprungliga tjänstedirektivförslag att ta ställning till visar att det inte finns någon enhetlig uppfattning på detta område. Röstresultatet i Europaparlamentet med 394 ja-röster och 215 nej-röster talar samma språk; detta förslag är inte förankrat. Enligt vår uppfattning är det viktigt att Europas ledare nu visar respekt för folkviljan.

Regeringen bör därför i EU verka för att tjänstedirektivet totalt dras tillbaka.

Med det anförda tillstyrks motion 2005/06:U339 (v) i berörd del, medan övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Inre marknadsfrågor i övrigt, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U338 yrkande 12.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är den inre marknaden grunden för det ekonomiska samarbetet inom EU. Ett fritt utbyte av varor och tjänster inom Europa medför ökad handel, som bidrar till ekonomisk tillväxt och högre inkomster. Dessa mål för den inre marknaden har ännu inte kunnat uppnås;

Europa lider fortfarande av hög arbetslöshet och en alltför långsam takt i det ekonomiska reformarbetet. Vi drar slutsatsen att Lissabonprocessen hittills har varit alltför långsam.

För att Lissabonprocessen skall få ny relevans rekommenderar vi att fokus än mer läggs på sysselsättning och konkurrenskraft och att den inre marknaden ytterligare effektiviseras, bl.a. inom tjänstesektorn. Existerande hinder för konkurrens på marknader som byggande, transporter och turism måste undanröjas. Arbetet med att utvidga och avreglera den inre marknaden måste accelerera i syfte att bygga ett ekonomiskt uthålligt och välmående samhälle.

EU-länderna har mycket att lära av varandra. Enligt vår uppfattning, vilken sammanfaller med uppfattningen i motion 2005/06:U338 (fp), är normalt sett detaljerad överstatlig lagstiftning inte rätt väg att gå; däremot bör regelbundna uppföljningar med mätbara kriterier, s.k. benchmarking, göras på nationell nivå. Närhetsprincipen skall tillämpas så långt som möjligt; det betyder att frågor som grundskola, barnbidrag, föräldraledighet osv. inte skall tillhöra EU:s uppgifter. Vidare vill vi värna om den fria forskningen och är därför kritiska till de centraliseringstendenser som kan skönjas inom EU:s forskningspolitik. Sverige bör motverka dessa tendenser.

Med hänsyn till att den offentliga sektorn är av olika storlek och inriktning i de olika EU-länderna anser vi inte att det finns anledning att ha gemensamma skattesatser på EU-nivå. En viss harmonisering av skatterna på arbete, företagande och konsumtion kommer ändå att ske på sikt som resultat av gränshandel, individers rörlighet och företagens rörlighet. Ett viktigt undantag från principen om nationellt beslutade skattesatser är att EU-länderna bör införa gemensamma miniminivåer för miljöavgifter i syfte att minska gränsöverskridande miljöproblem.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad vi här har anfört. Därmed blir den nämnda motionen tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

Särskilt yttrande

WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal och alkohol, punkt 6 (v, mp)

Ingegerd Saarinen (mp) och Gunilla Wahlén (v) anför:

Enligt vår mening bör folkhälsan vara ett prioriterat mål inom de multilaterala förhandlingarna. Såväl alkohol som tobak och läkemedel förtjänar extra stor försiktighet i kommande WTO-förhandlingar. Majoritetens skrivningar om vikten av förutsägbarhet på ett lands tjänstemarknad ställer vi oss dock bakom.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Sk527 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tjänstesektorn och den inre marknaden.

2005/06:L310 av Inger René m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullar och handelshinder.

2005/06:L374 av Birgitta Ohlsson (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen skall stödja FN i arbetet för att skapa ett internationellt regelverk för transnationella företag.

2005/06:U255 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör verka för ett förstärkt bilateralt samarbete mellan EU och Indien respektive EU och Kina som i större utsträckning fokuserar på tekniska hinder för handel och anpassningen till WTO:s bestämmelser.

2005/06:U290 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snarast förverkliga ett tjänstedirektiv som klargör reglerna för tjänstehandel över gränserna.

2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka den inre marknaden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ompröva sin inställning till tjänstehandelsdirektivet och verka för att detta direktiv genomförs så snart som möjligt.

2005/06:U339 av Lars Ohly m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU agerar för att EU:s tjänstedirektiv dras tillbaka.

2005/06:U378 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpta regler för den svenska exportkreditnämnden (EKN).
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att bindande gemensamma miljöregler antas för EU-ländernas exportkreditnämnder.

2005/06:U381 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för ett europeiskt ramverk för etiska uppförandekoder, av typen The Global Compact, och rättvisemärkning.

2005/06:N248 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenska företags moraliska ansvar utomlands.

2005/06:N272 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en obligatorisk miljöprövning vid alla beslut om statliga exportkrediter och exportgarantier.

2005/06:N385 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i WTO och i EU bör verka för att alkohol inte skall ingå i multilaterala handelsavtal.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör initiera en översyn av Exportkreditnämndens (EKN) miljöpolicy så att det framgår vad som är en acceptabel miljöpåverkan samt att projekt även under 100 miljoner kronor omfattas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillse att det är EKN, och inte det enskilda företaget, som ansvarar för att miljökonsekvensbeskrivningar genomförs.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen bör tillse att EKN skall följa grundläggande regler för arbetsrätt, barnkonvention och konvention om mänskliga rättigheter.

2005/06:N392 av Jörgen Johansson och Roger Tiefensee (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att följa Lissabonstrategins mål avseende tjänstesektorn.

2005/06:N459 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om transnationella företag.

2005/06:N474 av Lars Lindblad m.fl. (m, fp, kd, c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Region Skåne borde erhålla resurser för att initiera samarbete mellan regionen och de nya medlemsländerna i EU.

2005/06:A367 av Hillevi Larsson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av att EU driver en rättvis handelspolitik.